



MEHNAT IQTISODIYOTI VA INSON KAPITALI

ISSN: 3030-3117

<https://laboreconomics.uz/>



RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKOR AYOLLAR BANDLIGI VA MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Jo'rayeva Shaxlo Uchqun qizi

i.f.f.d. (PhD)

lorayevashaxlo28@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkor ayollar bandligini oshirish va ularning moliyaviy savodxonlik darajasini yaxshilash masalalari tadqiq etilgan. Zamonaviy raqamli texnologiyalarning rivojlanishi mehnat bozorida ayollar faollik darajasi, tadbirkorlik faoliyatini boshlashi va kengaytirishi, shu bilan birga, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirmoqda. Maqolada tadbirkor ayollar rivojlanishiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, institutsional, moliyaviy va raqamli omillar tizimli ravishda tahlil qilingan. O'zbekiston sharoitida tadbirkor ayollarning moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlari, raqamli va moliyaviy savodxonlik darajasining tadbirkorlik faoliyatiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot metodologiyasida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik ma'lumotlarni guruhlash va umumlashtirish, ilmiy manbalarni tahlil qilish hamda xalqaro tajribani qiyosiy o'rganish usullaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari ayol tadbirkorlar bandligini oshirishda raqamli ko'nikmalar, moliyaviy savodxonlik va tadbirkorlik bo'yicha bilimlarni rivojlantirish muhimligini ko'rsatadi. Shuningdek, tadqiqot doirasida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish, raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalanishni kengaytirish va moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha ustuvor yo'nalishlar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, tadbirkor ayollar, bandlik, moliyaviy savodxonlik, raqamli texnologiyalar, mehnat bozori, raqamli ko'nikmalar, inson kapitali.

PRIORITY AREAS FOR THE DEVELOPMENT OF WOMEN ENTREPRENEURS' EMPLOYMENT AND FINANCIAL LITERACY IN THE DIGITAL ECONOMY

Juraeva Shakhlo Uchkun kizi

PhD

Abstract. This article examines the issues of increasing the employment of women entrepreneurs and improving their financial literacy in the digital economy. The development of modern digital technologies significantly increases the level of women's activity in the labor market, their ability to start and expand their entrepreneurial activities, and at the same time, their access to financial services. The article systematically analyzes the economic, institutional, financial and digital factors affecting the development of women entrepreneurs. The impact of women entrepreneurs' access to financial resources, digital and financial literacy levels on entrepreneurial activities in the conditions of Uzbekistan is studied. The research methodology uses a systematic approach, comparative analysis, grouping and generalization of statistical data, analysis of scientific

sources, and comparative study of international experience. The results of the study show the importance of developing digital skills, financial literacy, and knowledge of entrepreneurship in increasing the employment of women entrepreneurs. The study also developed priority areas for developing women's entrepreneurship, expanding the use of digital financial services, and increasing financial literacy.

Keywords: digital economy, women entrepreneurs, employment, financial literacy, digital technologies, labor market, digital skills, human capital.

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЗАНЯТОСТИ ЖЕНЩИН-ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ И ПОВЫШЕНИЯ ИХ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Джураева Шахло Учкун кизи
PhD

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы повышения занятости женщин-предпринимателей и повышения их финансовой грамотности в условиях цифровой экономики. Развитие современных цифровых технологий значительно повышает уровень активности женщин на рынке труда, их способность начинать и расширять свою предпринимательскую деятельность, а также их доступ к финансовым услугам. В статье систематически анализируются экономические, институциональные, финансовые и цифровые факторы, влияющие на развитие женщин-предпринимателей. Изучается влияние доступа женщин-предпринимателей к финансовым ресурсам, уровня цифровой и финансовой грамотности на предпринимательскую деятельность в условиях Узбекистана. Методология исследования включает систематический подход, сравнительный анализ, группировку и обобщение статистических данных, анализ научных источников и сравнительное изучение международного опыта. Результаты исследования показывают важность развития цифровых навыков, финансовой грамотности и знаний в области предпринимательства для повышения занятости женщин-предпринимателей. В исследовании также были определены приоритетные направления развития женского предпринимательства, расширения использования цифровых финансовых услуг и повышения финансовой грамотности.

Ключевые слова: цифровая экономика, женщины-предприниматели, занятость, финансовая грамотность, цифровые технологии, рынок труда, цифровые навыки, человеческий капитал.

Kirish

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning shiddatli rivojlanishi mehnat bozori, tadbirkorlik faoliyati va moliyaviy munosabatlar shakllanishida muhim ahamiyat kasb etib, tubdan o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Raqamli texnologiyalarning iqtisodiy jarayonlarga tatbiq etilishi natijasida tadbirkorlik faoliyatining an'anaviy shakllari bilan bir qatorda elektron tijorat, masofaviy xizmat ko'rsatish, raqamli marketing, elektron bank xizmatlari, mobil to'lovlar va onlayn moliyalashtirish kabi yangi iqtisodiy faoliyat imkoniyatlari shakllanmoqda. Ushbu jarayon, ayniqsa, mehnat bozorida ishtirok etish va tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirish imkoniyatlari quyi guruhlar, jumladan, ayollar uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratmoqda.

Ayollar bandligini oshirish va tadbirkorlik imkoniyatlarini rivojlantirish nainki gender tengligini ta'minlash, balki bandlikni kengaytirish, oilalar

daromadlariga hissa qo'shish, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirishning muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Jahon bankining O'zbekiston bo'yicha 2025-yilgi ma'lumotlarida ayollar boshqaradigan korxonalar ro'yxatdan o'tgan mikro, kichik va o'rta biznes subyektlarining qariyb uchdan bir qismini tashkil etishi, biroq ular tomonidan olinayotgan MSME kreditlari ulushi atigi 14 foiz atrofida ekanligi qayd etilgan. Shuningdek, ayollar boshqaradigan bizneslarning 23 foizi moliyalashtirish imkoniyatini asosiy to'siq sifatida ko'rsatgan[1].

Ushbu holat ayollar tadbirkorligining rivojlanishida nafaqat moliyaviy resurslarning mavjudligi, balki ulardan samarali foydalanish borasida bilim va ko'nikmalarning ham zarur ekanligini ko'rsatadi. Xususan, kredit shartlarini tahlil qilish, foiz stavkalarini hisoblash, daromad va xarajatlarni rejalashtirish, investitsiya qarorlarini qabul qilish, shuningdek, raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalana olish ko'nikmalari tadbirkor ayollarning iqtisodiy faoliyat samaradorligiga tog'ridan to'g'ri ta'sir ko'rsatadi.

Mamlakatimizda ham tadbirkor ayollarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash va moliyaviy inklyuziyani rivojlantirishga alohida ahamiyat berilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha maxsus yo'nalishlar shakllantirilgan bo'lib, Markaziy bank tomonidan milliy koordinatör sifatida Ayollar tadbirkorligi bo'yicha moliyaviy kodeks (We-Finance Code) xalqaro tashabbusini joriy etish doirasida Milliy Nizom ishlab chiqildi va ushbu Nizom mamlakatimizda ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishga yo'naltirilgan institutsional yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ayollar tadbirkorligi bo'yicha moliyaviy kodeks doirasida Milliy Nizom O'zbekistonda manfaatdor tomonlarning sa'y-harakatlarini birlashtirib, barqaror ekotizim yaratishga, statistika tahliliga asoslangan gender tengligi bo'yicha siyosatlarni amalga oshirishga, xalqaro maydonda islohotlarni namoyon etishga hamda mamlakatimiz nufuzini mustahkamlashga imkoniyat yaratadi[2].

Mazkur tadqiqotning maqsadi raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkor ayollar bandligi oshirish va ularning moliyaviy bilimini rivojlantirishning asosiy jihatlarini aniqlash hamda milliy iqtisodiyot sharoitida ushbu jarayonni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasida tadbirkor ayollar bandligi va moliyaviy savodxonligini rivojlantirish jarayonini kompleks o'rganishga imkon beruvchi tizimli yondashuvdan foydalanildi. Mazkur yondashuv doirasida ayollar tadbirkorligi iqtisodiy, ijtimoiy, moliyaviy va texnologik omillarning o'zaro ta'siri natijasida shakllanuvchi tizim sifatida qaraldi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida tizimli va qiyosiy, statistik, guruhlash kabi usullardan foydalanilib, milliy statistik ma'lumotlar va xalqaro tashkilotlar hisobotlari o'rganilib, Jahon banki xalqaro tashkilotlarning ma'lumotlari, shuningdek, moliyaviy savodxonlik va tadbirkorlik bo'yicha ilmiy nashrlar kiritilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Bugungi raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaviy savodxonlik samarali moliyaviy qarorlar qabul qilish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikma va to'plami sifatida ta'riflanadi. U asosiy moliyaviy vazifalarni tushunishni, daromad va xarajatlarni boshqarish va moliyaviy xavflarni baholash qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Ayollar moliyaviy savodxonligi, iqtisodiy rivojlanishi va bandlikni ta'minlashdagi ahamiyati xalqaro tadqiqotlar miqyosida keng o'rganilmoqda va ayollar o'rtasida moliyaviy ta'limni rivojlantirish juda muhim hisoblanadi, chunki aholi qatlami orasida qatorida eng zaif guruhlardan biridir. Xususan, Lusardi va Mitchell olib borgan tadqiqotlarida moliyaviy savodxonlik iqtisodiy farovonlik va ijtimoiy integratsiya uchun hal qiluvchi omilga aylandi va moliyaviy savodxonlikning rivojlanishi yuqori jamg'arma va qarzdorlik xatti-harakatlari bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Jumladan, moliyaviy savodxonligi yuqori bo'lganlar ko'proq boylik jamg'aradilar, deya ta'kidlab o'tganlar[3].

Shuningdek, Yang, Huang va Gao tadqiqotlarida raqamli moliyaviy imkoniyatlarning ayollar tadbirkorlik faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan. Tadqiqotchilar raqamli moliyaviy xizmatlar ayollarning moliyalashtirish va axborot olishdagi imkoniyatlarini kengayishi, mehnat faoliyatining moslashuvchanligini oshirishi hamda tadbirkorlik faoliyatini boshlash imkoniyatlarini oshirishini ta'kidlaganlar[4]. Ayniqsa, mablag' va axborot manbalari cheklangan ayollar uchun raqamli moliyaviy inklyuziyaning ta'siri yuqoriroq ekanligi asoslangan.

Izlanishlar natijalari tadbirkor ayollar bandligi va moliyaviy savodxonligini yaxshilash bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar ekanligini ko'rsatdi. Ayollarning tadbirkorlik faoliyatini boshlashi uchun moliyaviy mablag'ning yetarli darajada emasligi, mazkur resurslardan foydalanish, ularni boshqarish va raqamli moliyaviy xizmatlardan unumli foydalanish bo'yicha bilim va ko'nikmalar ham zarur.

Moliyaviy va raqamli savodxonlik omillarining ayol tadbirkorlarda mujassam bo'lishi ayollarning tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va istiqbolli iqtisodiy tarmoqlarga jalb etilishida muhim ahamiyatga ega ekanligini, F. Fauzi, D. Antoni va E. Suwarni o'z ilmiy tadqiqotlarida ta'kidlab o'tganlar[5]. Mualliflar iqtisodiy bilim tadbirkor ayollarning moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, biznes faoliyatini boshqarish imkoniyatlarini kengaytirishini, raqamli savodxonlik esa zamonaviy raqamli texnologiyalar va biznes vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirishini asoslaydilar.

Mahalliy tadqiqotchilardan F.X.Nazarova qishloq hududlarida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun moliyaviy va ta'lim jihatdan qo'llab-quvvatlash, biznes savodxonligi, marketing va raqamli ko'nikmalar masalalari bo'yicha tahlil olib brogan[6]. Ushbu tadqiqotda berilgan takliflar chekka hududlarda istiqomat qiluvchi ayollarga o'z imkoniyatlarini oshirishga xizmat qiladi. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyalashtirish, imtiyozli

kreditlar, kredit riski, garov ta’minoti kabi masalalarni tahlil etish muhim jarayondir deya ta’kidlaydi S.A.Saidova[7]. Shuningdek, Z.Sultonova O‘zbekistonda ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini o‘rganib, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini tahlil qilgan[8].

Tahlil va natijalar

Jahon banki ma’lumotlariga ko‘ra, ayol tadbirkorlar moliyaviy imkoniyatlar va raqamli ko‘nikmalarga ega bo‘lishda hanuzgacha jiddiy to‘siqlarga duch kelmoqda. Dunyo bo‘ylab 700 milliondan ortiq ayol hali ham bank xizmatlari va shaxsiy hisob raqamidan foydalana olmaydi, shuningdek, ayollar boshqaradigan kichik va o‘rta biznes (XKOB) subyektlari ko‘pincha garov mulki, kredit tarixi va rasmiy hujjatlar yetishmagani sababli moliyalashtirishda 4 foizgacha yuqori farq bilan yuzlashadi[9]. An’anaviy qarashlar va mulkka egalik qilish huquqining cheklangani esa ayollarning bank kapitaliga kirishini sekinlashtiradi.

Mamlakatimizda tadbirkor ayollarni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha institutsional mexanizmlarning shakllanayotganini muhim natija sifatida qayd etish mumkin. Markaziy bank tomonidan 2025-yilda ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash uchun moliyaviy xizmatlar strategiyasini ishlab chiqish bo‘yicha tijorat banklari bilan ishlar olib borilgan. Bu esa ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashda bank-moliya tizimining rolini kuchaytirishga qaratilgan institutsional yondashuv shakllanayotganini anglatadi.

Shu jihatdan O‘zbekiston tajribasida WE-Finance Code tashabbusining joriy etilishi muhim institutsional qadam hisoblanadi. Ushbu tashabbus doirasida ayollar tadbirkorligini moliyalashtirishga yo‘naltirilgan Milliy nizom va moliya bozori ishtirokchilari o‘rtasidagi majburiyatlar tizimi ishlab chiqilgan.

1-jadval

2025-yilda ayollar rahbarligidagi kichik korxona va mikrofirmalar soni

2025-yilda ayollar rahbarligidagi kichik korxona va mikrofirmalar soni (43 860)	
Xizmatlar sohasi	17 239
Savdo sohasi	17 161
Sanoat sohasi	5 464
Boshqa sohalar	3 996
Mahsulot sotishdan tushgan sof daromad 47,7 trillion so‘m	

Manba: muallif tadqiqotlari asosida ishlab chiqilgan.

Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan choralarning amaliy natijalari asosida xotin-qizlarni tadbirkorlik va daromadli faoliyatga kengroq jalb qilish maqsadida 2025-yilda 331 ming nafar xotin-qiz kasb-hunar va tadbirkorlikka o‘qitilgan, shundan 100 ming nafari Xotin-qizlar tadbirkorlik markazlarida ta’lim olgan. Shu davrda 427 ming nafar xotin-qizga jami 23,36 trln so‘m

kredit ajratilgan va oilaviy tadbirkorlik, “Biznesga birinchi qadam” va “Mahalla loyihasi” dasturlari doirasida esa 352 ming nafar ayolga 8,611 trln so‘m imtiyozli kredit berilgan. Mazkur ko‘rsatkichlar ayollarni moliyaviy resurslarga jalb qilish ko‘lami sezilarli darajada oshganini ko‘rsatadi. Biroq kredit olish imkoniyatining kengayishi avtomatik ravishda moliyaviy savodxonlikning yuqori darajasini anglatmaydi. Aksincha, kredit resurslaridan samarali foydalanish uchun ayollarda kredit qiymatini hisoblash, foiz stavkasini baholash, pul oqimini rejalashtirish, biznes daromadlari va xarajatlarini ajratish kabi ko‘nikmalar shakllangan bo‘lishi kerak.

Mamlakatimizda ayollar moliyaviy savodxonligini rivojlantirish bo‘yicha institutsional mexanizmlar shakllanayotgan bo‘lsa-da, bir qator muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, moliyaviy xizmatlardan foydalanish va ulardan samarali foydalanish o‘rtasida farq mavjud bo‘lib, moliyaviy savodxonlikni oshirish dasturlarini ayollarning tadbirkorlik faoliyatining turli bosqichlariga moslashtirish zarur va moliyaviy savodxonlikni raqamli savodxonlik bilan integratsiya qilish lozim. Chunki zamonaviy ayol tadbirkor uchun mobil banking, elektron to‘lovlar va raqamli moliyaviy platformalardan xavfsiz foydalanish ham moliyaviy savodxonlikning ajralmas qismiga aylanmoqda. Ayniqsa qishloq hududlaridagi ayollar uchun moliyaviy bilimlarni amaliy biznes ko‘nikmalari bilan birlashtirish muhim.

Mazkur chora-tadbirlarni amalga oshirish doirasida banklarning roli muhim ahamiyat kasb etib, har bir bankka bitta ayolni rais o‘rinbosari etib tayinlash vazifasi ko‘rib chiqildi. Shuningdek, mintaqaviy xususiyatlardan kelib chiqib, Xalq banki 72 ta yo‘nalish bo‘yicha “Biznes-rejalar” ishlab chiqdi va “Ayollar daftari”ga kiritilgan ayollarni o‘qitish bo‘yicha hamkorlik memorandumini Xalq banki, Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi va O‘zbekiston tadbirkor ayollar uyushmasi o‘rtasida imzolangan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan ayollar tadbirkorligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda. 2025-yilda Markaziy bank tomonidan tijorat banklari bilan hamkorlikda “Ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash yo‘nalishida moliyaviy xizmatlar ko‘rsatish strategiyasi” ishlab chiqildi. Strategiyada ayol tadbirkorlarning moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, ular uchun maxsus moliyaviy mahsulotlar, o‘quv va mentorlik dasturlarini rivojlantirish masalalari ham belgilanib, markaziy bank tomonidan moliyaviy bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan 73 ta loyiha amalga oshirilgani, ushbu loyihalar doirasida ayollar, yosh tadbirkorlar va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan guruhlariga ham e‘tibor qaratilayotgani qayd etilgan.

Bundan kelib chiqib, tadbirkor ayollar moliyaviy savodxonligini oshirishda quyidagi kompetensiyalar ustuvor hisoblanadi:

- shaxsiy va biznes moliyasini ajratish;
- daromad va xarajatlarni rejalashtirish;
- pul oqimini boshqarish;
- kredit va uning qiymatini baholash;

jamg'arma va investitsiya qarorlarini qabul qilish;
moliyaviy xavf-xatarlarni aniqlash;
raqamli to'lov vositalaridan foydalanish;
onlayn bank va moliyaviy xizmatlardan xavfsiz foydalanish.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ushbu kompetensiyalarning amaliy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Shu sababli moliyaviy savodxonlik tushunchasi ham an'anaviy iqtisodiy bilimlardan raqamli moliyaviy savodxonlik darajasiga o'zgarimoqda. Shu bois ham ayol tadbirkorlarning raqamli savodxonligini oshirishga alohida e'tibor qaratish kerak. Masalan, Yevropa Ittifoqi ayollarning raqamli iqtisodiyotdagi vakilligi va rolini oshirish uchun "Raqamli dunyoda ayollar" vazirlar deklaratsiyasini imzoladi. Shuni hisobga olgan holda, ayollar tadbirkorligini rivojlantirish bo'yicha milliy strategiyalarda ayollarning raqamli moliyaviy savodxonligini va iqtisodiyotdagi rolini oshirishga alohida bo'lim ajratish o'rinli bo'lar edi.

Xususan kelgusida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish dasturlari doirasida moliyalashtirish bilan bir qatorda iqtisodiy ta'lim va raqamli ko'nikmani rivojlantirish modelidan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Shu o'rinda tadqiqot asosida quyidagi konseptual model taklif etiladi:

- 1-bosqich: raqamli va moliyaviy savodxonlikni shakllantirish;
- 2-bosqich: raqamli va moliyaviy savodxonlikni shakllantirish asosida ayollarni tadbirkorlik faoliyatiga jalb qilish;
- 3-bosqich: mavjud bizneslarni moliyalashtirish va kengaytirish;
- 4-bosqich: mavjud bizneslarni kengaytirish asosida yangi ish o'rinlarini yaratish va ayollar bandligini oshirish;
- 5-bosqich: ayollar bandligini oshirish natijasida ularning iqtisodiy mustaqilligi va oilalar farovonligini mustahkamlash.

Mazkur yondashuvning muhim jihati shundaki, ayollar bandligini oshirish faqat davlat tomonidan ish o'rinlari yaratish orqali emas, balki ayollarning o'zini o'zi band qilishi orqali yangi daromad manbalarini shakllantirishi amalga oshiriladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkor ayollar bandligini oshirish asosida moliyaviy savodxonligini rivojlantirish masalalari muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi. Raqamli texnologiyalar band bo'lmagan ayollarning mehnat bozoriga kirishi, biznes jarayonini boshlashi, xalqaro maydonga chiqishi va moliyaviy xizmatlardan foydalanishi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Shuningdek, mazkur imkoniyatlardan unumli foydalanish uchun ayollarning moliyaviy va raqamli savodxonligini rivojlantirish talab etiladi. Xususan, pul oqimlarini boshqarish, kreditlardan foydalanish, raqamli to'lovlar va mobil bank xizmatlaridan foydalanish ko'nikmalari tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijasida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Hududlar kesimida ayollar moliyaviy inklyuziyasi monitoringini yo'lga qo'yish. Ayollarning kredit, bank hisobvaraqlari, elektron to'lovlar, jamg'arma va boshqa moliyaviy xizmatlardan foydalanish ko'rsatkichlarini hududlar bo'yicha muntazam monitoring qilish orqali moliyaviy xizmatlardan foydalanish darajasi past bo'lgan hududlarni aniqlash va ularga manzilli dasturlar yo'naltirish mumkin.

Ayol tadbirkorlar uchun “bir darcha” tamoyili asosida maslahat xizmatlarini rivojlantirish. Tadbirkorlikni boshlash yoki kengaytirish istagidagi ayollarga kredit olish, biznes-reja tuzish, soliqqa tortish, elektron tijorat, raqamli to'lovlar va moliyaviy boshqaruv bo'yicha xizmatlarni yagona platforma yoki markaz orqali ko'rsatish taklif etiladi.

Moliyaviy savodxonlik dasturlarining samaradorligini natijaviy ko'rsatkichlar asosida baholash tizimini joriy etish. O'quv kurslarining samarasi faqat kursni tamomlagan ayollar soni bilan emas, biznesini kengaytirganlar ulushi orqali baholanishi lozim.

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda xususiy sektor va moliyaviy institutlar hamkorligini kuchaytirish. Banklar, fintech kompaniyalari, elektron tijorat platformalari, oliy ta'lim muassasalari va biznes assotsiatsiyalarini yagona ekotizimga birlashtirish orqali ayollar uchun moliyaviy ta'lim, texnologik xizmatlar, mentorlik va bozor imkoniyatlarini bir vaqtning o'zida taqdim etish mumkin.

Umuman olganda, moliyaviy bilim, raqamli ko'nikmalar uyg'un rivojlanishi tadbirkor ayollarning jamiyatda iqtisodiy faolligini kengaytirishning muhim sharti hisoblanadi. Shu bois yaqin kelajakdagi tatbiq etiladigan dasturlarda faqatgina ayollar bandligini oshirishga alohida yo'nalish sifatida emas, balki moliyaviy inklyuziya, raqamli transformatsiya, inson kapitali va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning yagona tizimi sifatida yondashish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. World Bank. (2025). Improved Access to Finance to Help 7,000 Businesses in Uzbekistan Grow and Create Jobs. December 15, 2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tadbirkor ayollarning moliya kodeksi taqdimoti. 24.07.2024.
- 3.A. Lusardi , OS Mitchell Moliyaviy savodxonlikning iqtisodiy ahamiyati: nazariya va dalillar. Am. Econ. J.: J. Econ. Lit. , 52 (1) (2014) , 5-44 - betlar .
4. Yang, X., Huang, Y., & Gao, M. (2022). Can digital financial inclusion promote female entrepreneurship? Evidence and mechanisms. The North American Journal of Economics and Finance, 63, 101800. <https://doi.org/10.1016/j.najef.2022.101800>
5. Fauzi, F., Antoni, D., & Suwarni, E. (2021). Mapping potential sectors based on financial and digital literacy of women entrepreneurs: A study of the developing economy. Journal of Governance & Regulation, 10(2), 318–327.
DOI: 10.22495/jgrv10i2siart12.

6. Nazarova F.X. O'zbekiston qishloq hududlarida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun moliyaviy va ta'limiy qo'llab-quvvatlash // International Scientific and Practical Conference on “Gender Equality: International Experience and National Practice”. – Toshkent, 2026. – B. 20–24. – DOI: 10.5281/zenodo.18708151.

7. Saidova S.A. O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. – 2024. – №1. – DOI: 10.55439/GED/vol1_iss1/a858.

8. Sultonova Zebiniso Sharipovna. O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati. “Raqamli iqtisodiyot” ilmiy-elektron jurnali, №12, 2025.

9. World Bank. Women, Business and the Law 2026. 2026.

10. World Bank. Empowerment in Action: Unlocking Women's Economic Opportunities in Europe and Central Asia. 2025.

11. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Ayollar tadbirkorligi bo'yicha moliyaviy kodeks (We-Finance Code) xalqaro tashabbusini joriy etish doirasida Milliy Nizom. 30.07.2025.

12. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Rasmiy statistika ma'lumotlari [Elektron resurs]. – Toshkent, 2026. – URL: <https://stat.uz>

13. World Bank Group. SMEs Finance. 2026. Available at: World Bank Group official website.